

Søren Geckler: Sociale Forhold, København: Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck, 1978. I serien "Erhverv og samfund", redigeret af Sv. Aage Hansen og Poul Milhøj. Kr. 57,50.

Formålet med denne bog har været at give et overblik over en væsentlig side af det danske samfunds struktur, og indledningsvis skal siges, at bogen indfrier dette formål. Bogens titel kan for så vidt misforstås i retning af blot at beskrive de sociale forhold, levetilstandene (kap. II); men bogen rummer også en oversigt over, hvorledes det offentlige søger disse levetilstande reguleret, socialpolitik, og denne del har hovedvægten i bogen.

I indledningen foretages den nødvendige præcisering af de centrale begreber. Levetilstandene analyseres med begreberne indkomst, levestandard (materielle goder/under ud over indkomsten), levetilstand (inddrager de immaterielle levetilstande), og endelig livskvalitet, dvs. den enkeltes vurdering af levetilstandene. Disse begrebers anvendelse i analysen resulterer ikke i et enkelt, sammenfattende mål for eksempelvis levetilstandene, men mange mål - den heraf flydende tendens til uoverskuelighed er dog en lille pris for den forbedrede mulighed for mere præcise indgreb til forbedring af levetilstandene.

Det andet centrale begreb socialpolitik dækker ikke kun det offentliges påvirkning af de sociale forhold i form af sociallovgivning (kap. III); begrebet dækker også andre foranstaltninger, der direkte eller indirekte retter sig mod de sociale forhold. Følgelig suppleres beskrivelsen af sociallovgivningen med en oversigt over andre lovgivningsområder: familierpolitik (hvor overgangen til sociallovgivningen dog er yderst flydende), boligpolitik, uddannelsespolitik, arbejdsmarkedspolitik og sundhedspolitik (kap. IV).

Denne begrebsbestemmelse må siges at være hensigtsmæssig. Den udvider ikke socialpolitikens område til alle forhold mellem de sociale klasser, hvilket i sidste ende ville resultere i en identificering af socialpolitik med klassekampen slet og ret og dermed i en faktisk ophævelse af begrebet socialpolitik. Modsat tager bestemmelsen afstand fra en indsnævring af socialpolitikens genstandsområde til sociallovgivningen, der ikke ville åbne for

Søren Geckler: Sociale Forhold, København: Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck, 1978. I serien "Erhverv og samfund", redigeret af Sv. Aage Hansen og Poul Milhøj. Kr. 57,50.

Formålet med denne bog har været at give et overblik over en væsentlig side af det danske samfunds struktur, og indledningsvis skal siges, at bogen indfrier dette formål. Bogens titel kan for så vidt misforstås i retning af blot at beskrive de sociale forhold, levetilstandene (kap. II); men bogen rummer også en oversigt over, hvorledes det offentlige søger disse levetilstande reguleret, socialpolitik, og denne del har hovedvægten i bogen.

I indledningen foretages den nødvendige præcisering af de centrale begreber. Levetilstandene analyseres med begreberne indkomst, levestandard (materielle goder/under ud over indkomsten), levetilstand (inddrager de immaterielle levetilstande), og endelig livskvalitet, dvs. den enkeltes vurdering af levetilstandene. Disse begrebers anvendelse i analysen resulterer ikke i et enkelt, sammenfattende mål for eksempelvis levetilstandene, men mange mål - den heraf flydende tendens til uoverskuelighed er dog en lille pris for den forbedrede mulighed for mere præcise indgreb til forbedring af levetilstandene.

Det andet centrale begreb socialpolitik dækker ikke kun det offentliges påvirkning af de sociale forhold i form af sociallovgivning (kap. III); begrebet dækker også andre foranstaltninger, der direkte eller indirekte retter sig mod de sociale forhold. Følgelig suppleres beskrivelsen af sociallovgivningen med en oversigt over andre lovgivningsområder: familierpolitik (hvor overgangen til sociallovgivningen dog er yderst flydende), boligpolitik, uddannelsespolitik, arbejdsmarkedspolitik og sundhedspolitik (kap. IV).

Denne begrebsbestemmelse må siges at være hensigtsmæssig. Den udvider ikke socialpolitikens område til alle forhold mellem de sociale klasser, hvilket i sidste ende ville resultere i en identificering af socialpolitik med klassekampen slet og ret og dermed i en faktisk ophævelse af begrebet socialpolitik. Modsat tager bestemmelsen afstand fra en indsnævring af socialpolitikens genstandsområde til sociallovgivningen, der ikke ville åbne for

en fuldstændig forståelse af de faktiske og mangfoldige reguleringer af de sociale forhold.

Som eksempel kan nævnes loven om efterløn, der jo sorterer under arbejdsministeren. Den har et klart sigte i forhold til arbejdsmarkedet, men ikke desto mindre også effekter for de sociale forhold - for eksempel for pensions- og revalideringsområdet. Hvor bestemmelsen af socialpolitikbegrebet således er hensigtsmæssig for en empirisk analyse af de sociale forholds regulering, medfører den på det teoretiske plan dog ikke en egentlig afklaring af socialpolitikens afgrænsningsproblem, fordi den empiriske mangfoldighed hele tiden åbner for tolkninger. Spørgsmålet er dog, om ikke denne indvending kan rettes mod alle definitioner af socialpolitik og derfor er af mindre betydning.

I et afsluttende kapitel V anskues socialpolitikken ud fra et fordelingspolitisk synspunkt: Socialpolitikken forstås som indgreb i fordelingen af leveforholdene, hvilket er relevant på grund af den påviste skæve fordeling af forskellige levevilkår - på trods af udbredte ønsker om øget lighed. I dette kapitel inddrages naturligt også skattepolitikken.

I kapitlet ses fordelingspolitik som det overordnede begreb og omfordelingspolitik som et underbegreb knyttet til kortsigtede fordelingskorrigeringer, typisk via de offentlige finanser. Den primære fordeling af levevilkår er fordelingen før en omfordeling, og den sekundære fordeling betegner fordelingen efter. Fordelingspolitikken bliver således den langsigtede påvirkning af den primære fordeling, hvorved de fremtidige sociale forhold påvirkes af den nuværende fordelingspolitik (for eksempel uddannelsespolitikken) og den fremtidige omfordelingspolitik. Påvirkes og ikke bestemmes, for indkomstdannelsen afgøres jo på en noget anden måde.

Det er ikke muligt at gå nærmere ned i de enkelte kapitlers underafsnit, men to sammenfatninger kan dog refereres. Snarere end at tale om en række skæve fordelinger af leveforholdene tilslutter SG sig den opfattelse, at der er tale om en egentlig social ulighed, der tendentielt kan karakteriseres som selvproducerende, og som delvis har centrale funktioner i relation til samfundsmønsteret (pp. 54-55). Med hensyn til sociallovgivningens udvikling frem til 70'ernes socialreform sammenfatter SG således: genstandsområdet er udvidet, kontant- og naturalieyd-

serne er væsentligt forbedret og bygger i dag i større udstrækning på et retsprincip, det forebyggende og revaliderende element er styrket i forhold til en ren forsørgelse, statsfinansieringens andel er vokset. Denne sammenfatning kan selvfølgelig diskuteres, men som karakteristik af nogle hovedlinier er den ret dækkende.

Samlende om fremstillingen kan siges, at den beskriver den aktuelle lovgivning på de forskellige områder og redegør for forskellige faktiske forhold, for eksempel antallet af folkepensionister, fordelt på køn, andel der modtager forskellige tillæg m.m. Men flere steder, blandt andet i forbindelse med behandlingen af bistandsloven og fordelingspolitikken, behandles også den kritik og politiske debat, der ofte er knyttet til socialpolitikken. Denne side af fremstillingen er dog langt fra udtømmende.

Endelig bør nævnes, at bogen indeholder en struktureret literaturliste og et stikordsregister, der klart øger bogens anvendelighed som opslagsværk. Der er således tale om en meget nyttig udgivelse, som - når udviklingen inden for sociallovgivningen og den socialpolitiske relevante arbejdsmarkedspolitik tages i betragtning - snart kan komme i 2. udgave.

Niels Chr. Sidenius